

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„Koroški Slovenec“,
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26/I.
Rokopisi se naj pošljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26/I.

List
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.

Stane četrtletno: K 10.000

Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.

Posamezna številka 1000 kron

Leto IV.

Dunaj, 17. septembra 1924.

Št. 38.

Za našo pravdo.

Kakor ima vsak človek pravico do sredstev za svoje življenje, tako in z ravno isto pravico sme vsak narod zahtevati sredstev za svoj obstoj. Lahko da narod v boju z močnejšim podleže, lahko izgubi svojo politično samostojnost, lice svoje narodnosti in se raztopi v drugi, nakar se čuti uda tuje narodnosti, a ta pravica, vkoreninjena v pravnem čutu posameznika in naroda ne zastari, niti se ne da uničiti s silo orožja. Izkušnja nas uči, da se narodnosti ne dajo tako lahko zbrisati in da so si celo zaslužnjeni narodi, ki so si ohranili svojo pravno (moralno) moč, podvrgli svoje zatiralce.

Za ohranitev različnih narodnosti ni ravno potrebno, da živijo v političnih enotah, to je v samostojnih državah, lahko pripadajo drugim državam in ravno tako morejo srečno živeti in si ohraniti svojo narodnost. Za politično svetovno stanje je naravnost nemogoče, da bi pripadal vsak narod v celoti eni politični enoti.

Ako pa hoče država, v kateri živi več narodov, srečno uspevati in živeti v miru s svojimi sosedi, mora dati vsem svojim udom možnost, da se razvijajo; potrebno je, da so vsi narodi v taki državi enakopravni, da ne zavлада en narod na razvalinah drugega.

Nerazumljivo je torej, zakaj nam Slovenecem na Koroškem ne dajo naših pravic, naravnost smešno pa je, če nam očitajo, da hočemo vse preveč. Vsakdo, ki ljubi resnico, mora priznati, da naše zahteve nikdar niso presegle pravih mej. In kakor dolgo se mi poslužujemo moralno dovoljenih sredstev za dosego teh naših pravičnih zahtev, je sveta dolžnost vsakega poštenega moža in vsake poštene

žene, da gres svojim narodom eno pot! A tudi za Neslovenca ni nobenega vzroka, da se zoperstavi našim pravičnim zahtevam. Ali je mar kaznivo, če trka revež na vrata bogatina? In poleg tega prosimo ja zato, kar nam je bilo svečano obljubljeno!

V resnici hodi strah naših zahtev strašiti le v glavo nekaterih prenapetnežev, ki v tem oziru nimajo nobene zaslombe v masi svojega naroda. In ravno ti prenapetneži so, ki nam stojijo na potu do dosege naših pravic in podpihujejo vedno in vedno tleče oglje sovraštva. A vedite, da je neverno, smejati se bolestim trpečega naroda. Nas tožite li radi tega veleizdajce, ker zahtevamo svoje svete pravice? Jeli to krščansko, če se sme dandanes napram vam še sploh rabiti to ime?

Nihče ne bo zavračal dejstev, da je bila Koroška od Nemcev premagana in da je sprejela od njih kulture, dasi ne govori „vsaka kočna na Koroškem“ o nji. A kakor povsod, se je uresničil tudi tu izrek: *Vae victis!* Nemec je skušal svoj jezik razširiti, da bi čim tesneje privezal nase premaganca, in tako se je zgodilo, da si je moral oni, ki je hotel doseči kako službo, prilastiti jezik zmagovalcev. Steber naroda je ostal slovenski in od Nemcev mu je ostal samo jarem. Priznamo s hvaležnostjo vrednost nemške kulture, a zdaj imamo vzroka več ko dovolj, da nastopamo proti germanizaciji: z zahtevo po naših šolah z našimi učitelji, po naših sodnikih itd. Kajti črvi so se vjedli v sad nemške kulture!

Poglejmo natančneje naše neprijatelje, kdo in kaj so: Tuja inteligenca, ki je našla pri nas drugo domovino, ki pa dežele, njenih potreb in njenih želj vse premalo pozna. Potem sinovi lastnega naroda, ki so ga zatajili, da bi prišli

do visokih služb! (To ni edino naše mnenje, ampak tudi mnogih Nemcev in nemških listov.) In ravno sodba teh ljudi pade najtežje v tehtnico odločitve!

Nadalje domači fabrikanti in obrtniki, ki ne marajo razumeti narodnega čustva in se raje družijo z nasprotniki.

In kdo so voditelji onih, ki niso odvrgli svojega poštenja? Vsakdo, ki bere naš list, jih pozna in ve, da v njihovih besedah ni laži, da trpijo preganjanja, ker pričajo pravico za one, ki je nimajo. Narod med Dobračem in Peco in Sinjo planino, okleni se jih in vedi, da boš srečen le tedaj, če ne boš zatajil sebe in duha svojih prednikov.

Nemški duhovniki na slovenskih župnijah.

Koroški Slovenec nima prav nič zoper Nemca, ne zaničuje ga, ne mrzi ga, ne zapostavlja ga, kakor Nemci nas. Nedavno je mogel „Koroški Slovenec“ poročati, kako pametnejši Nemci zdaj že sami uvidevajo, kam so prišli s svojo nestrpnostjo, ko so izgubili simpatije vsega sveta. Koroški Slovenec tudi nemške duhovnike spoštuje bolj, kot jih spoštujejo Nemci sami. Povsod naši Slovenci dostojno in prijazno sprejemajo svojega škofa, četudi je Nemec, in nemški duhovniki v Celovcu priznavajo, kako jih ljudstvo pozdravlja le na cestah, ki vodijo med Slovence, ne pa na potih med Nemce. Naše slovensko ljudstvo tudi tistim nemškim duhovnikom, ki so prišli na slovenske fare, ni delalo nobenih ovir, nobenih demonstracij, tega pa seve nismo verjeli, da je

PODLISTEK

Joža Vereni:

Iz potovanja.

(Nadaljevanje.)

Najlepše je bilo ob morju. Ob luninem svitu smo veslali daleč na morje. Povsodi so migljale lučice ribičev, ki so vabile ribe v nastavljene mreže. Poltihu smo peli, naš dalmatinski spremljevalec pa je poslušal. Ko smo nehali, je zapel on svojo. Kako lepe pesmi!

Dostikrat smo tiho ždeli v barki in misli so hitele, Bog ve, kam. Podnevi smo bili neprestano v vodi ali pa smo se vozili z jadrenico. Popoldan h kavi smo prišle kar v kopalnih oblekah. Zadnje dni se je pripljela angleška sredozemska eskadra in se usidrala v bližini obale. Seveda smo vse oblezli, tovarišice so šle tudi na njih ladjo in si jo ogledale od vrha do tal.

Obredle smo vso Boko Kotorsko. Perast mi je bil naj bolj všeč. Je to mesto, ki je do dve tretjini izumrto. Cele hiše in palače stoje prazne. So to domovi nekdanjih plemičev, ki so si nagromadili bogastva na morju. Ogledala sem si njih muzej, ki hrani slike znamenitih mož in druge relikvije.

Pred Perastom v morju sta dva otočka. Eden je naraven, s cerkvico sv. Jurija med cipresami, obdan z visokim zidom, ob katerega butajo valovi. V bližini je drugi otok, ki pa je umeten. Leto za letom donašajo bokški prebivalci na Marijin praznik v čolnih kamenje in ga spuščajo v morje in otok raste. Na njem je

prekrasna cerkev matere Božje. Zunaj so zasedili kraljici Mariji cipreso, povodom njenega obiska. Izjavila je, da je to najlepši košček sveta, duhovnik, dom Djurdjo pa, ki nas je spremljal, je trdil, da je sigurno najlepši v Evropi. Kotor sam mi je še najmanj ugajal.

Pohiteli smo tudi na Cetinje, kamor je 46 km daleč od Kotora. Ta pot je bila najlepša. Prosim vas, oglejte si jo enkrat. Razglega z Lovčena ni mogoče pozabiti, vsak opis je odveč.

Vidi se tudi Skadarsko jezero in Albanske planine, v katerih je umiral srbski narod, ko je bežal iz svoje domovine preko albanskih gora. Srce meje sabolelo, ko mi je pokazal črnogorski učitelj iz avtomobila to golgoto.

Kaj naj pravim o Črnogorcih samih? Take gostoljubnosti še nisem videla. Ko je zvedel v Kotoru črnogorski učitelj, da smo Slovenci in da gremo pogledat Črnogoro, se nam je stavil na razpolago. Na Njegušu so šli naši ljudje pit in ta človek je plačal za vse. Ko smo ugovarjali, je prosil: „Ne mojte me žaliti, vi ste naši mili gosti!“ V Kotoru smo se domenili, da bomo menjevali sedeže žnjim, ker je bolehen in ga rado duši a ko nas je spoznal, ni hotel, ako-ravno smo ga prosili, ko smo videli, kako ga obliva znoj, kako blede, stiska ustni in zapira globoke, temne oči.

Na Cetinju smo spali v hotelu „Paris“. Čujte: hišne vrata na stežij odprte vso noč, naša spalnica pa se sploh ni dala zakleniti. Prestrašene smo tirale mizo pred vrata, skledo, vrč... A nič ni bilo!

Črnogorke so lepe, zdrave a resne. Delajo hujše kot živina, mož pa lenari. K nam v Lastvo so nosile melone po štiri ure daleč. Ko smo jim dale kruha, so nas božale, poljubljale roke in vikale: „Ti si dobra, ti si dobra.“ Ko vidi človek njih kamenito domovino, se nehote vpraša: od česa živi ta siromašni narod? Črnogorski spremljevalec mi je pravil, da so topove in druge potrebščine zvekle njihove žene v pozicije. Oblečeni so vsi v narodno nošo. Hercegovke in Bosanke so večinoma v hlačah, mohamedanke vrhu vsega še z gosto zastrtim obrazom. Čuden občutek se me je pollaščal v kupeju, ko sem ugibala kakšno bitje se skriva za črno kopreno, govoriti slišiš, a obraza ne vidiš. Par Hercegovk sem videla tako krasnih, da sem obstala. Visoko vzravnana, vitka, v belih hlačah, v temnem moderčku s črnolaso glavico, kite kot dve oromni kači, oči — moj Bog, saj je ne morem opisati! In kako se je devojka smejala. Da si jo le upajo stariši pokazati!

Na jug smo potovali na ladji. Navzoči sta bili tudi dve nuni — učiteljici. Ko smo se seznamili, sem spoznala v mlaiši prijateljico gospodične Lojzike. Pisali sva ji karto. Vozili smo se dva dni in dve noči po morju. Bilo je prijetno, prijetno! Zaradi vročine sem ostala tudi ponoči na krovu v udobni chaise-longue-i. Misllala sem na Vas in tuhtala, jeli ste se tudi tako dobro počutili kot jaz. Neka naša gospodična je imela aparat seboj in je večkrat slikala. Ako bodo slike dobre, vam jih pošljem.

Komarji so me pošteno zdelali, koža je še bolj porjavela kot navadno. V Avstrijo me ne bo. Veselila sem se pa že zelo na Koroško.

tudi tako nameščanje od svetega Duha in nismo mogli molčati, ker to ni več cerkvena, marveč grda politična in narodna stvar. Nemški duhovniki so nastopanje našega političnega lista hoteli tolmačiti kot protiversko vmešavanje v cerkvene zadeve. Kitajci imajo tale pregovor: „Kaj je najgršega na svetu? Podgana v svetišču!“ Ker se je namreč tam poditi ne sme. Nemškonarodni duhovniki se hočejo priklatiti v naša svetišča, a mi jim tudi tam ne bomo prizanašali. Če pride na slovensko faro nemški duhovnik, ki ne zna slovenski in nima nobene volje učiti se slovenščine, niti prepohlevni koroški Slovenec ne bo molčal.

Bilo je še pred vojno, ko so našli vsenemci stika z nemško duhovščino. Kakor je pruski duh prešnil centrum v Nemčiji, tako so se ga našli tudi naši, zlasti tisti, ki so študirali v Berlinu. In že tedaj so se dogovorili, katere župnije se že naprej med Slovenci proglase kot nemške: Vetrinj, Grebinj, župnije okoli Celovca, Celovec sam se proglasi kot nemško mesto, v katerem ni treba Slovencev itd. A stvar ni šla tako gladko, kakor so si jo mislili v Celovcu. Vmes je prišla še nesrečna vojna! Nemški listi se še spominjajo tistih lepih dni, ko so delali v deželi, kar se jim je poljubilo. Ko danes njihova društva nimajo več dosti denarja, bi bilo zanje še najceneje, ko bi se nemški duhovniki dali v večjem številu vpreči v njihov voz. Zato list „Freie Stimmen“ kaže Nemcem slovenske duhovnike „hujskače“ — tem ljudem je vse hujskač, samo oni, ki so do zdaj imeli vse oblasti, so nedolžna jagnjeta — in pravi nemškimi duhovnikom: „Slovenski duhovniki svojega ljudstva ne zapuščajajo in so v tem vzorni!“

Le to prilizovanje je tudi poštenim nemškimi duhovnikom preneumno. Zato odgovarja listu župnik iz Marije na Zili čg. J. Lamprecht, naslednik g. Meškota, ki tam moral služiti dvema gospodoma: dušnemu pastirovanju in ponemčevanju. Vsaka taka služba pa je že od nekdaj zelo nevhvaležna. G. Lamprecht se je slovenščine naučil, ali kakor sam v svojem dopisu pove, čuti tudi on, da slovensko ljudstvo kakor vsakatero, hoče duhovnika, ki z njim čuti in da ni že zadovoljno, če župnik zna več ali manj slovenski. Stališče nemškega duhovnika na slovenskih farah je po besedah te priče „tako mučno, da mu premine vse veselje do dušnega pastirstva in željno pričakuje ure, ko se more rešiti te godlje“. G. Lamprecht pove več, nego smo mi trdili, a on opazuje ljudsko dušo globlje, ker je razumen došti, da stvari gleda na dno. Naš Slovenec ne mrzi vas nemške duhovnike, ako znate slovenski, a zaupanje izgubi, ko vidi nemškega duhovnika v družbi ljudi, ki so bili vedno nasprotniki vere, ki jih ni nikoli pri zakramentih, ki širijo naprej brezversko časopisje in so pri vseh volitvah strastni nasprotniki krščanskih strank, Slovenci od nemškega župnika ne žele nič drugega, kakor da vseskozi zastopa cerkvene koristi, ako pa je nemški duhovnik izven cerkve v dvomljivi družbi, naj se ne čudi, če mu potem naši ljudje tudi v cerkvi ne zaupajo, ker čutijo, da je tako pastirovanje le še farizejstvo. Zelo hvaležni smo nemškemu župniku, da on pove tisto, kar smo mi vedno pravili: „Nemški župnik ima lahko vsako nedeljo nemško mašo, po nemških poslušalcih pridige v naših farah pa se zastonj ozira, zlasti po poslušalcih iz inteligence. Tem ljudem se usta cedijo nemštva, dobrega izgleda pa Slovincem ne dajejo.“

G. Lamprecht pove, da Slovenci več ali manj umejo vsi nemški in prihajajo k nemškimi pridigam. A vprašano: Kako dolgo bodo hodili, če župniku ne zaupajo? Hodili bodo stari, globokoverni ljudje, mladi ne več. In to ne samo, ker se zavedajo, da nemški duhovnik z njimi ne čuti, marveč iz celo lahko umljivega razloga. Slovenec ni čudež. Vsak človek govori popolno spretno le en jezik, materini jezik, vse drugo se mu ustavlja. Besede pridige pa imajo v sebi neizogibno veliko težje umljivih besedi, to je često kakor katekizem. Tako težke besede človek še deloma razume, ko jih bere v knjigi, ker ima časa, da si jih počasi pogleda. Ne ume jih pa v govoru, ko ena beseda sledi drugi. To mora vedeti vsaki pedagog, vsaki učitelj, vsaki duhovnik, vsaki govornik. Nemški župniki morajo priznavati, da le kolikor toliko vsi znajo nemški, da je dosti ljudi,

ki nemščine prav niso večši. Kaj s temi, in to so često naši najblažji ljudi! Duhovnik je tudi za te tu. V obče pa moramo le pripoznati, da so duhovniki, ki se dajo tako vpregati v nemško narodno gibanje le izjema, večina nemških duhovnikov se zaveda svoje dolžnosti in čuti, kako so te stvari neznosne in — grešne. Slovenec naj potrpi, naj poskrbi, da bo imel svojih duhovnikov! Pred vojno so Nemci trdili, da je ves svet nemški, zdaj so meje potegnili do Karavank: postali so že zelo ponižni in se bodo še bolj ponižali, počakajmo še malo.

Narodna manjšina v Jugoslaviji in na Koroškem.

Graški list „Tagespost“ poroča te dni o nemških šolah v Jugoslaviji: Nemcev je tam 40.000, torej dosti manj, nego Slovencev na Koroškem, ki jih je vsaj dvakrat toliko. In ti Nemci imajo 41 šol, med njimi dve meščanski. Na 1000 Nemcev pride torej 1 šola, v Kočevju na 500 ljudi že. O narodni pripadnosti otrok odločujejo stariši, da gredo v to ali ono šolo. Določbe mirovne pogodbe so menda iste tu in tam, določbe, da mora država skrbeti za kulturne potrebe manjšine, in da mora dati manjšini lastnih šol. Le da so naši nemški prijatelji radi nekliko gluhi, in v zadnjem času se širi tu analfabetstvo tako, da menda mirovne pogodbe ne znajo brati, četudi je priklopljen nemški prevod. Kako bi bilo sicer mogoče, da na Koroškem zapirajo slovenske zasebne šole, javnih pa nam ne dajo takšnih seve, kakršne imamo pravico zahtevati. Poročilo Tagespošte si bomo lepo shranili za tisti dan, ko bodo Nemci tu se izgovarjali, da se jih preganja v Jugoslaviji, ko oni dajejo nam srečnim koroškim Slovincem vse pravice — seve le tiste, ki so jih oni nam odmerili.

POLITIČNI PREGLED

Delitev Koroške. Graški listi vedo poročati, da delegati narodov niso kritikovali samo naš proračun kot tak, marveč tu so stavili stvarne predloge, kako bi se pocenila avstrijska uprava. Predlagajo spojitve posameznih dežel v 5 ali 4 upravne enote. Po predlogu bi se imel spojit del Koroške s Tirolsko in Predarelsko, drugi spodnji del Koroške s Štajersko in delom Gradišćanske, drugi del Gradišćanske s Spodnjo Avstrijo, Solnograška z Gornjo Avstrijsko, poleg tega bi se opustila samostojna upravna enota Dunaja. „Tagblatt“ napoveduje boj in pravi: Mi smo vodili enkrat obrambni boj uspešno proti močnemu sovražniku; sedaj se menda nihče ne bo upal, nam vsiliti drugi boj. S tem vprašanjem se je bavil tudi celovški mestni občinski odbor in vsenemška stranka. Oba seveda protestirala. Mi pa mislimo, da bi mogoče ne bilo napačno, če bi se koroškim mogočnejšem nekoliko omečila oblast. Skrajni čas bi že bil. Slični načrti so koroške nemške kroge že večkrat razburjali. Krilatica „Kärnten ungeteilt“ bi izgubila tedaj svoj pomen.

Avstrijsko vprašanje v Ženevi. Poročali smo že, da se je tudi dr. Seipel odpeljal v Ženevo ter sklepali, da ne pojde vse tako gladko. Poročila pravijo, da se nismo motili. Naše vprašanje premotriva posebna komisija, ki pa na prav voljna ugoditi vsem avstrijskim zahtevam. Društvo narodov ne veruje na stalnost naših gospodarskih razmer, zato o kontroli sploh ne bode razpravljalo. Do konca leta ostane kontrola kakoršna je, za prihodnje leto pa se bo najbrž nekoliko olajšala. Kontrolor ostane vsekakor še nadalje. Razpravljalo se tudi ne bo o ostankih kreditov, ker prevladuje mnenje, da jih bo država še rabila. Angleška je odločno proti temu, da se ostanek porabi za investicije, ker ponujajo ameriški bankirji dosti višje vsote. O privatnih kreditih se mnogo razpravlja ter je bilo stavljenih tudi več predlogov. Kolikor je doslej znano, državni normalni proračun ne bo smel presežati vsote 495 milijonov zlatih kron, dočim je predloženi normalni proračun znašal 516 milijonov zlatih kron.

Avstrija. Že teden dni se vleče stavka kovinskih delavcev na Dunaju. Sedaj jih stavka že okrog 100.000. Kovinski delavci zahtevajo

15 odstotno povišanje mezd brez zvišanja cen kovinskih proizvodov. Pogajanja doslej še niso dovedla do rezultata. — Zvezni svet je odobrila carinski zakon.

Sporazun glede opcij. Med našo in jugoslovansko delegacijo se je vršil sestanek v Beogradu, na katerem se je razpravljalo o priznanju opcij, ki so bile izbršene v poedinih državah. Jugoslavija prizna opcije, izvršene od naših oblasti in narobe prizna naša država od jugoslovanskih oblasti izvršene opcije. Dosežen je bil tudi sporazum o roku izseljevanja, ki je določen za 3 leta, pričeniš z dnevom podpisa pogodbe.

Jugoslavija. Opozicijski listi govore o krizi, ki nastaja vsled Radičeve blebetavosti. Menda stvar ni tako huda, ker se ravno sedaj pogaja vlada z Radičevci o vstopu v vlado. Radičevci bi najrajše imeli svojega ministra brez listnice, ki ne bi imel odgovornosti. Vlada in kralj pa sta drugega mnenja. Oba sta zato, da stopijo v vlado in prevzamejo tudi odgovornost, ako jim je res do tega, da se odpravi nasprotstva s Srbi. Bolj prijetno je seveda stati v ozadju, zahtevati in kritizirati brez odgovornosti.

Občinske volitve v Kočevju. Ta nemške trdnjavé Kočevje se majejo. Pri volitvah v občinski zastop 7. t. m. so dobile slovenske liste 284 glasov in 14 mandatov, nemška lista 194 glasov in 9 mandatov in narodni socialisti 60 glasov in 2 mandate. Slovenci imajo tedaj večino. Nemštvo, vzgojeno po šulfereinu in Südmarki, je postalo manjšina. Občinske volitve so potrdile tudi pravilnost ljudskega štetja.

Neodgovornost Nemčije za svetovno vojno. Da so glasovali nemški nacionalci za Dawesov načrt v državnem zboru je moral dr. Marks obljubiti, da bo v državnem zboru izjavil, da Nemci vojne niso krivi. Pred tem korakom so antantne države dr. Marksa že prej svarile. Sedaj so sprejeli min. predsednik Francije, Angleške in Belgije pismo državnega kancelarja v katerem izjavlja, da bo moral podati javno izjavo, s katero Nemčija enkrat za vselej odklanja vsako odgovornost za svetovno vojno. Ta nota je važen dogodek, ki lahko postane usoden za londonski sporazum in za evropski mir vobče. Še pred kratkim je dejal Herriot nemški deputaciji, da pomeni napovedana nota skrajno slepoto. Vsa svarila niso pomagala. Nemčija je v trenutku, ko so v Ženevi toliko govorili o miru in pobratenju narodov, povedala, da ne mara miru in sporazuma.

Francija obnovi odnošaje z Rusijo. V kratkem bo sestavljena komisija, ki naj poruči obnovitev odnošajev z Rusijo. Francoska vlada se bo pri tem držala istih načel kot vlada Macdonalda in bo sovjetsko vlado priznala še pred pričetkom pogajanj. Ko komisija odobri besedilo, bo odposlana posebna komisija v Moskvo, da prične pogajanja radi obnove medsebojnih odnošajev.

Napetost med Rusijo in Poljsko. Moskva, 11. septembra. V ruskopolskih odnošajih je zopet nastopila velika napetost. Vzrok je iskati deloma v obmejnem napadu z dne 4. avgusta, deloma v izjavi Rakovskega v Londonu, v kateri govori Rakovski o še ne rešenem vprašanju Vzhodne Galicije. Poljska vlada je z ozirom na to izročila v Moskvi noto, na katero je sedaj odgovoril moskovski ljudski komisariat. Odgovor naglašja glede vprašanja Vzhodne Galicije, da sovjetska vlada vztraja na svojem stališču da so se s priklopljivo Vzhodne Galicije k Poljski kršile pravice tamošnjega prebivalstva. Sovjetska vlada pa ne more omalovaževati usode ukrajinskega prebivalstva v Vzhodni Galiciji in vztraja na tem, da dobi to prebivalstvo pravico samoodločbe. Kar se tiče obmejnega spopada dne 4. avgusta, pa naglašja sovjetski odgovor, da ni bil izvršen od strani Rusije.

Obsežna vstaja proti sovjetom na Kavkazu. Iz Gruzije prihajajo vesti o novih trdovratnih bojih med sovjetskimi četami in ustaši. Boji se vrše na vsej črti od Aserbejdžana in Gaghstana do Kubana. Po došlih informacijah so gruzijski opolčenci zasedli transkavkaško železniško progo. Po vsem Kavkazu je bila proglašena sveta vojna proti sovjetom. Rdeča vojska se mrzlično ojačuje z oklopnimi vlaki. V Batumu in Tiflisu, kjer imajo sovjeti vso moč, je bilo veliko ljudi usmrčenih.

Vojna v Maroku. Položaj Špancev je silno ogrožen. Marokanci so položaje pri Kalni obkolili od vseh strani. Zveza med Cevto in Tatanom je pretrgana. Marokanci so dosegli na več mestih nove pomembne uspehe. Vse kaže, da je popolen poraz Špancev nedvomljiv.

Državljska vojna na Kitajskem. Boji okoli Šangaja se nadaljujejo. Revolucionarji pa nimajo več tiste sreče ko preje in njihovo napredovanje se je ustavilo. Sedaj nameravajo prodreti na Šangaj z juga. V zadnjih bojih je padlo 500 mož. Veselile so v energični noti prepovedale, da bi se vršili boji na reki Hoangpo in na črti Vuzung-Jorts-Arsenal-Kianguan. Zastopniki veselil so opetovano zahtevali od kitajske vlade, da se ustanovi ob bregovih reke Šangaj nevtralna cona. Francozi so svojo naselbino utrdili. Po ulicah Šangaja je prepletena bodičasta žica. Nastop veselil je pozdravilo prebivalstvo z navdušenjem. Rusi so obdolžili zaveznike, da si nameravajo razdeliti kitajsko ozemlje. Rusko obdolžitev je zavrnil ameriški državni tajnik Hughes z vso odločnostjo, kajti ta obdolžitev da ni samo popolnoma napačna, ampak tudi smešna.

DOMAČE NOVICE

Odkritje spomenika v Velikovcu. V nedeljo 14. t. m. so odkrili v Velikovcu spomenik padlim vojakom. Obenem so napravili „Abstimmungsfeier“. Navozili so skupaj okrog 4000 ljudi med njimi par sto Heimatschützlerjev, domačega ljudstva ni bilo videti razven iz velikovške okolice. Govorili so no maši razni znani govorniki, ki so dali čast padlim vojakom, najbolj pa so se hvalili, kaj so oni storili za rešitev domovine — doma! Deželni glavar Šumi je z dvignjeno pestjo branil „Kärnten ungeteilt“, toda tokrat mu Koroške nočejo razdeliti Slovenci, ampak Dunaj. Mož se nam je smilil. Drugače je bilo lepo vreme.

Grebinj. Dne 24. avgusta je vzel naš župnik gospod Leitner slovo od nas. Mislili smo, da se bode vsaj pri slovesu držal mej dostojnosti svojega poklica, pa se je na prižnici razburil, da je s svojim govorom v jezi in sirovosti prekosil vsakega neizobraženega človeka. Vpil je, da so vzrok njegovega odhoda le „slovenische Chauvinisten“ in „Hetzer“. Rekel je, da se ni maral več učiti slovensko, ker so to zahtevali od nejga le „fanatični“ Slovenci. Rekel je tudi, da bomo dobili slovenske pridige, pa bomo to pridobitev še bridko obžalovali. Ta izjava kaže, da on že ve za vse intrige in priprave proti Slovencem in njihovim pravičnim zahtevam. Očital je tudi neznačajnosti in predrznost Slovencem, da so si upali pobrati podpise za slovenskega jezika zmožnega duhovnika. Potegnili smo se samo za pravico! Gospod župnik Leitner, mi smo pri škofijstvu spoštljivo prosili za duhovnika, ki bi tudi slovensko znal; proti Vam nismo rekli žal besede, vemo pa tudi, da sveta stolica ukazuje celo misijonarjem, ki gredo v Afriko zamorce poučevati v veri, da morajo znati njih jezik in jih v njih jeziku poučevati! Upamo da tudi nam morate isto pripoznati kar se zamorcem ponuja, če imate še kaj krščanske pravičnosti v sebi. Mi spoštujemo duhovnike, ali Vi ste si ga sami izpodkopali z opustitvijo vseh slovenskih pridig in spovedi v skoraj čisto slovenski fari, z obžalovanja vrednim nastopom proti Slovencem radi cerkvenih sedežev, katere ste nam pobrali, kakor bi mi ne spadali več v katoliški cerkvi. Z obžalovanja vrednim govorom pri slovesu pa se sodite sami mi ne sodimo nikogar. Povedano pa naj bode vsem našim nasprotnikom: Dokler bode država in davkarije imele pravico zahtevati od nas davke, toliko časa imamo mi pravico zahtevati vse narodne, verske in državne pravice od države in cerkve.

Zgornje Trušnje. (Zanimivosti.) Od nas „Koroški Slovenec“ malokaj izve, pa tudi malokaj piše, četudi spada naša občina med najbolj zaslužne severno Drave. Odveč bi bilo pisati vse, kar so doslej storili nemškutarji ubogim Slovencem. Nemci bi gotovo bili bolj mirni in pametni, ako bi jih kaj bilo. Pri nas Nemci šele bodo, če se bodo nemščino naučili in če bodo tako dolgo živeli. Na Dunaju, v Gradcu itd. so Nemci in med njimi tudi dosti Slovanov, ki žive z njimi v lepši slogi. Pri nas je drugače. V naših krajih se izvoli navadno tistega za župana, ki je prizadjal Slovencem največ krivic in gorja. Pravijo, da so to nemški župani, a še dolgo niso, ker ne znajo niti nemško misliti niti pravilno govoriti. Govori se splošno, da so somišljeniki teh ljudi zažgali že 4 hiše, ki so do tal pogorele, veliko Slovencev pred več leti izropali, še več pa pretepli. Ali ponosni so na svoje junaške čine, vedno jih

lahko slišiš se hvaliti. Dne 17. avgusta je prišla sem na obisk k znanki Marija Korak. Ko so jo izvolili trušenjski fantje, so je zmerjali do polnoči, potem pa s silo vdrli v hišo, da je morala bežati. Drugo žensko ki jo je branila, so do krvi oklofutali. V celih Trušnjah ni bilo človeka, ki bi podivjane fante posvaril. To so sadi landbundove, heimatšucarske in jugendbundske vzgoje. Vsa čast tem junakom, še večja čast pa njih voditeljem.

Št. Kolman pri Grebinju. Več duhovnikov smo slišali in videli slovo jemati, a takega slovesa še pa nismo doživeli, kakoršnega nam je uprizoril g. župnik Leitner. Navadno se ob takšnih prilikah sliši jok in glasno ihtenje, topot pa smo slišali s prižnice hujskanje naroda proti narodu. S prižnice nam je g. župnik povedal, da se v treh letih ni mogoče naučiti tujega jezika in zato je zaprl slovensko slovnico (med narodom živeč duhovnik se je učil jezik naroda potom slovnice!) v omaro in je ni več pogledal. To smo vedeli in vemo tudi mi. zato smo hoteli slovenskega duhovnika in zato je sedaj tudi boljše, da gre eden človek, kakor pa da bi posirovela cela fara. Nočemo, da postanejo naši potomci v verskem in moralnem oziru takšni, kakoršna je nemškutarska mladež vsepovsod. Mi hočemo v cerkvi slišati božjo besedo v materinem jeziku, nočemo pa, da se uganja na tem svetem mestu politika in se ščuva proti nam. Samo naše pravice hočemo imeti.

St. Štefan pri Trušnjah. (Razno.) Nemški listi, ki so poročali s slavnosti pri nas 17. avgusta, vedo veliko več povedati kot mi domačini. Videli smo nekaj Velikovčanov, ki jih najdemo na vsaki taki prireditvi. — G. Zepej Glančnik je pustil slovenski nagrobni spomenik svojih starišev spremeniti v nemškega in zadelati vrata, ki vodijo od njegove hiše na pokopališče in v cerkev.

Potoče. (Pogreb bogoslovca Dominika Škrtek.) V torek dne 9. septembra smo tukaj pokopali blagega gospoda Dominika Škrtek, bogoslovca. Žalost najde vsako hišo prej ali slej. In žalost, nepopisna žalost je zadela tudi rodbino Škrtek-ovo, ko jim je umrl sin, katerega so vsi iz srca ljubili. Če pomislimo, da bi imel rajni g. letos v juliju darovati prvo sv. mašo in mesto tega je moral odpotovati, kamor pelje pot nas vseh, tedaj pač razumemo vsi, kako strašen udarec je to za celo rodbino, in si lahko vsaki razlage solze, ki jih prelivajo za rajnim sinom. Zjutraj ob 8. se je začel pomikati žalostni sprevod proti Šuhi. Pred odhodom so še zapela tamošnja dekleta pred domom pesem žalostinko v zadnji pozdrav. Sprevod je vodil čg. Drganič, monsinjor na Šuhi, ki je pel na Šuhi tudi črno sv. mašo. Med sprevodom so peli duhovni in kleriki „miserere“ štiriglasno. Na Šuhi je bila pridiga, ki jo je imel g. Poljanec in nato je daroval g. monsinjor sv. mašo za pokojnega. Po končani sv. maši je nastopil g. Škrtek svojo najzadnjo pot. Nesli so ga v krsti iz cerkve tje do groba, kjer bo od zdaj naprej počivalo njegovo telo in čakalo vstajenja. Na grobu je govoril v nemškem jeziku g. Jožef Schmitz podravnateli celovškega bogoslovja. Govoril je prav ganljivo, ali pričakovanega vtisa ta govor ni napravil, ker ga je samo mogoče vsaki deseti iz med poslušalcev prav razumel. Temu je sledil drugi nagovor tov. iz bogoslovja in tretji govor njegovega tov. z gimnazijskih let. Udeležba je bila ogromna. Pa kako bi mogel kdo ostati doma, ki je rajnega le poznal. Ljubilo ga je vse. Tudi med duhovni je užival ljubezen, kar kaže tudi udeležba. Bilo je duhovnov prisotnih 13. Tudi pet tovarišev iz bogoslovja je izkazalo rajnemu čast na zadnji poti. Žalostni niso samo starši, žalostni so vsi farani, žalosten je tudi ves slovenski narod na Koroškem, ker je izgubil v umrlem bodočega slovenskega duhovna, katerih nam toliko primanjkuje. Poslušajmo besede, katere je g. Poljanec izrekel ob priliki tega žalostnega slovesa: „Prosimo gospoda žetve, da pošlje delavcev v svoj vinograd.“ Imejmo zaupanje! G. Škrtek je dosegel svoj cilj, za katerem je hrepenelo in koprnelo njegovo sice. Imejmo zaupanje v gospoda! Kakor je pustil vzkliti iz krvi mučenikov nove kristjane, tako smo položili z rajnim g. Škrtek-om seme v zemljo, iz katerega naj vzraste nov duhovniški naračaj.

— Žalujočim starišem bratu in sestri in sorodnikom izrekamo tem potom najsrčnejše sožalje.

GOSPODARSKI VESTNIK

Premočno obiranje pese.

Po naših svinjerejskih krajih je navada, da peso obiramo in da pokladamo njeno listje prašičem. Na ta način nam pesa koristi tudi s svojim listjem, ki nam veliko zaleže pri reji prašičev, zlasti v poznem poletju in v zgodnji jeseni, ko zmanjkuje druge pripravne klaje.

Kakor je ceniti ta važen stranski pridelek, ki imamo v pesinem listju, tako seveda ne smemo predaleč izrabljati pese za tako obiranje. Žal, da se na našem malem posestvu sem in tja preveč greši v tem pogledu in da se pesa preveč obira na veliko škodo njenemu poznejšemu pridelku na koreninah. Preveč obrana pesa zastaja namreč močno v svoji rasti in ne more delati debelih korenin.

Pomniti moramo, da se korenjske rastline debelijo s pomočjo listja. Če to prezgodaj odstranimo, se korenina ne more razvijati. Prvič ji manjka s tem potrebnih listov, ki sprejemajo in pretvarjajo potrebno hrano, s katero se redi korenina, drugič pa odvezamemo z listjem sploh vse tiste listne snovi, ki gredo nazadnje v korenino, ko se začne sušiti in ki veliko izdajo, da se korenina bolj zdebela.

Preveč obrana pesa ostane zaradi tega drobna. Le njen vrat se steguje, čim bolj jo obiramo. Vse, kar smo ji z listjem odvzeli, vse to manjka njeni korenini in še več, tako da je končni pridelek veliko manj vreden kakor tisto listje, ki smo ga odvzeli z obiranjem. Pri nas se vse to še toliko huje pozna, ker peso sploh premalo okopavamo. Namesto po trikrat in štirikrat, jo okopljemo samo po dvakrat, ali enkrat. Če bi manj obirali in raje večkrat okopali, bi bili njeni pridelki vse lepši in bogatejši. Namesto tega delamo ravno narobe, jo obiramo do zadnjih srčnih listov, pozneje pa sploh nič več ne okopavamo.

Pri pesi smemo obirati le krajne liste, ki se začnejo nagibati in na vrhu sušiti. Pesa, katero tako obremo, da ji puščamo samo zadnje tri srčne liste, se ne more uspešno razvijati, ker ji manjka tistih njenih zelenih delov (namreč listov), ki so neobhodno potrebni za njeno življenje, za njeno rast in za ugoden razvoj korenin. To škodo občuti najprej pesa, ki zastane v rasti, in naposled mi, ko sprevljamo namesto debele pese samo njene drobne in prisušene korenine, in ko nam pozimi primanjkuje potrebne hlaj za prašiče.

Kakor je odobravati, da se pesni pridelek izkorišča tudi z obiranjem listja, tako ne smemo na drugi strani iti nikdar tako daleč, da bi obiranje škodilo celotnemu pridelku.

Blače ob Žili. Kakor vsa druga leta se je tudi letos vršil na prvi ponedeljek v septembru, to je bilo 1. t. m., naš daleko znani konjski semenj. Konjev se je prignalo okrog 200, krav pa le 3. Prekupcev ravno ni bilo preveč, čeprav niso prišli samo iz bližnjih krajev, pač pa tudi od daleč in celo iz tujih dežel. Zato so bile tudi cene bolj nizke. Kobile (noriške pasme) 3—12 milijonov, žrebeta 2—5 in pol milijona kron. Najbolj se je popraševalo po plemenskimi žrebicami, ker je cena za seno tako nizka (20.000 K za metercent). Konaj je takšno žrebe na sejmskem prostoru glavo pokazalo, je bilo že tudi prodano. — Od 15. julija se že popravlja struga našega hudournika, ki je že večkrat povzročil strašno škodo celi občini. Ker je pa sedaj spet struga močno zasuta in tudi zidovje pokvarjeno, je za letošnje popravke dovoljenih 180.000.000 K. Tretjino omenjene svote plača občina, ostali dve tretini pa plačata dežela in država. Žal delo zelo počasi napreduje, ker ovira vedno deževno vreme delavce pri delu.

Produkcija premoga. V mesecu juliju t. l. so nakopali pri nas 227.000 ton premoga (črnega, zjevega), v juniju t. l. pa 234.000 ton.

Jubilej avstrijskih železnic. Dne 7. septembra je poteklo 100 let, kar je bil podeljen avstrijski vladi privilegij za napravo prve javne železniške proge med Budjejevicami in Lincom. Na Dunaju so ta jubilej slovesno proslavili.

Ruska naročila v Avstriji. Ruski trust so naročili velike množine potrebnega materiala priavstrijski industriji. Posebno elektrotehnična ima toliko ruskih naročil, da je njeno obratovanje za dalj časa zasigurano.

Žito in mlevski izdelki. Na trgu v Ljubljani beležijo za žito sledeče cene: stot pšenice 425, stot rži 375, ječmena 400, ovska 375, prosa 350, nove sušene koruze 350, ajde 350, ribniškega fižola 500, fižola prepeličarja 500, graha 500 in leče 750 dinarjev. Za mlevske izdelke so bile sledeče cene: 1 kg moke št. 0 6,75, bele krušne moke št. 1 6,25, črne moke št. 6 5,25, 1 kg kaše 6, ješprenja 10, otrobov 2,50, koruzne moke 5, koruznega zdroba 8, ajdove moke II. 6,50 dinarjev.

Dunajska blagovna borza. Žito: pšenica 3800—3900, rž 3575—3625, ječmen domač 4200—5000, češkoslovaški 4800—5600, ješprenj 6500—8600, komza rumunska 3350—3450, oves domač 3400—3500, madžarski 3475—3525, rumunski 3200—3400, proso rumunsko 2700—2800, kaša 5100—5300, mak domač 14—14.500, madžarski 14—14.500, fižol domač 5300—5800, madžarski 5200—5400, grah 4600—5000, leča domača 5—5500, češka 11—12.500, krompir rumen 1250—1300, bel 1075—1125 K za kg. Mlevski izdelki: pšenični zdrob 7100—7200, komzni zdrob 4600—4700, pšenična moka „0“ 6900—7000, moka za kuhinjo 5800—5900, krušna moka 5000—5200, moka za krmo 3700—3900, ržena moka 5400—5500; pšenični otrobi 2200—2250, rženi otrobi 2150—2200 K za kg. Krma: polsladko sena štajersko 112.500—117.500, sladko seno 125—135.000, slama 65—67.500 K za cent. Krma na trgu: sladko seno 80—125.000, kislo seno 70—75.000, detelja 120—160.000, slama povezana 80—90.000, slama mešana 70—75.000 K za cent.

Borza. Zurich, 15./IX.: Dunaj 0,007475, Beograd 7,05, Praga 15,85, Budinpešta 0,0069, Milan 23,25, Pariz 28,55, London 23,70, New York 530,50.

Dunaj, 15./IX.: Zurich 13.350, Varšava 13.320, Praga 2117, Beograd 943, Zofija 479, Pariz 3775, Milan 3070, New York 70.360, Berlin 16.510, London 314.900, Budinpešta 83, Bukarešta 358.

ŽENSKI VESTNIK

Pazimo na našo deco!

Najlepša čednost, katera naj diči srce in um vsakega otroka, je ubogljivost. Otrok pa mora ubogati ne le svoje roditelje, nego tudi svoje odgojitelje, v obče vse, kateri imajo oblast nad njim. Neubogljiv otrok je vedno le v nevolji ljudem, med tem ko je uljuden in ubogljiv otrok ljub in drag vsem.

Ako opazujemo razne družine, zapazimo lahko takoj gnezdo neubogljivosti. Namesto, da bi silili starši takoj v pričetku otroke ubogati in bi se ne udajali otrokovi želji, popuščajo, da ostaja njihovo povelje neizvršeno. Če se to večkrat ponavlja, zapazi otrok kmalu, da roditeljevih povelj ni treba strogo izvrševati in se potem vedno manj zmenja za kake ukaze ter deluje po svoji volji.

Na ta način se nevidno izcimi že v zgodnji mladosti samovolja in nagon k neubogljivosti in tako deco roditelji prav težko ukrote in vzgoje. Popolnoma napačno je mnenje mnogih roditeljev, ako menijo, da naj se prava vzgoja otroku prične še le s petim ali celo s šestim letom, češ, da je šele od te dobe otrokov razum zadostno razvit. Odgoja se mora začeti takoj po rojstvu.

V družinah, kjer kraljuje vsled pametnih roditeljev le ubogljivost, zapovedujejo starši, otroci pa ubogajo. Ako otrok česa želi, prosi uljudno starše. Če se mu odbije želja, dobro ve, da mora svojo željo opustiti in jo nekako zadovoljno opusti. Vse drugače pa je, če je neubogljivost že v otroku vkoreninjena. Otroci hočejo doseči s trmo, kar si požeje, hočejo izsiliti, kar se jim z vednim nadlegovanjem tudi v resnici posreči. To pa ima zle posledice za starše, še bolj pa za otroka.

Starši morajo marsikatero nepristojno željo odreči: otrokom, navaditi jih samozatajevanja, da se tako privadijo vsakdanjega resnega življenja. Starši morajo biti strogi, sicer bodo pozneje bridko obžalovali, da so ravnali premehko. Če je izginila ubogljivost, se je izgubil tudi rešpekt. Vedni prepričanje, tožbe, razsa-

janje in jok med brati, sestrami in roditelji povzročajo gijus in zaničevanje sosedov in naših znancev sploh. Kjer pa kraljuje ubogljivost, razumljivost in mir v družini, od take rodbine odnaša vsakdo najboljši vtis.

Glavni pogoj je, da sta roditelja, oče in mati, pri vzgoji edina, da vzgojujeta enako. Šele potem bo možno otroke dobro vzgajati. Če je pa oče v tej ali oni reči strog, mati pa popustljiva ali če oče otroka kaznuje, mati pa ga zagovarja, je to popolnoma napačno. To je strup za otroke, ker se tako uče prezirati očetova povelja, avtoriteto in pravovelnost. Starši naj se med seboj pomenijo in nasprotja o vzgoji razodenejo, a nikdar ne v pričujočnosi otrok, ali pa celo takrat, kadar se otrok telesno kaznuje.

Laž naj se strogo preganja in energično kaznuje. Žalibog, provzročujejo čestokrat starši sami laž, ker otrokom velevajo, naj reko, če kdo pride, da niso doma in podobne neresnice. Sicer se dobiva takoj izgovor, da je to laž v sili in je potrebna v posebnih slučajih. Tako opravilčenic je šepasto, laž ostane laž. Na ta način se daje otrokom orožje v roko. Pregovor pravi: Kdor laže, tudi krade. Pazite, starši, da se ne uresniči pri vaših ljubčkih ta izrek! Razne skušnje nas uče, da je silno težko popboljšati lažnjivega otroka.

Končno staršem še ta svet: Imejte vedno moralno moč nad svojimi otroci, sicer postanete njih sužnji. Moralno moč pa imamo takrat, kadar otroci z lahkoto in zadovoljno ubogajo in se vsikdar uklonijo volji roditeljev.

ZDRAVSTVO

Preprečitev boleznih potom cepljenja.

Kadar mikrobi ali bakterije oziroma klice kakor jih zovemo po domače, najdejo ugodne razmere in dosti hrane, se začno množiti in zarezati velike družine. Pri onih klicah, ki povzročajo nalezljive bolezni, je rast teh družin zelo strupena. Ko bolezenske klice prodrejo v človeško telo, začno rasti in se množe, ako si razmere povoljne za to, in njihov strup prejde v naš organizem.

Mi vsi vemo, kaj se zgodi, če v presledkih zavzjemo male količine strupa. Tobak na pr. vsebuje strup, nikotin. Ako otrok poskusi kaditi cigaro ali pipo, mu postane takoj zelo slabo. Če ne odnena in se uda kajenju, lahko čez nekaj časa pokadi najslabšo cigaro brez vsakih takojšjih zlih posledic. Kako to? Ker izdeluje naš organizem, če mu dovoli čas, dovolj protistrupov, da napravi neškodljivo majhno količino vsakega strupa, ki prodre v telo. Po neki čudežni previdnosti narave izdeluje organizem ne le zadostno količino protistrupov za nevtralizacijo strupa, marveč še kaj več.

Približno isti proces se vrši, kadar prodre bolezenske klice vtelo in začnejo izdelovati svoje strupe. Če so napravile le majhno količino strupa ali če ta strup ni zelo močan, prizadeta oseba le lahko zboli in kmalu premaga svojo slabost, kajti telo je hitro izdelovalo zadosti protistrupov za evtralizacijo vsega strupa. Če pa bolezenski klice izpuste v telo znatno količino strupa ali toksina, ali če je ta strup močan, tedaj telo dostikrat ne more pravočasno izdelovati primerne količine proti strupov; prizadeta oseba resno zboli ali celo umre.

Leta 1894, je neki učenjak pri proučevanju klic, ki povzročajo davico, (diphtheria bacillus), odkril, da je mogoče izdelovati protistrup ali antitoksin proti strupu difterije tudi izven človeškega telesa. S tem da se vcepi ta antitoksin v osebo, ki je zbočla na difteriji, se strup difterije nevtralizira, predno ima priliko napraviti kaj škode telesu; bolniku se s tem prihrani težka borba proti bolezni. Da je temu tako, dokazuje dejstvo, da je pred odkritjem tega antitoksina umirala vsaka druga oseba, ki je zbočela na davici. Od tedaj pa je razmerje padlo na enega izmed vsake desetorice in tudi v teh slučajih bi bila rešitev mogoča, da so bolniku dali lek pravočasno.

Blagodejni vpliv tega protistrupa ni trajen, kajti v par tednih se že izgubi iz telesa. Našli pa so način, kako naj človek ostane za vedno varen (imuniziran) proti difteriji. S tem, da se v telo v tedenskih presledkih vcepijo tri doze neke zmesi strupov davice (takozvanega (toxin-antitoxin), se tako vspodbuja k izdelovanju zadosti protistrupov, da je bolnik varen pred difterijo bržkone za vse življenje. Cepljenje proti davici je naravnost dolžnost zlasti glede otrok. Boljše je poslužiti se te enostavne prevadnosti, nego izpostaviti otroka nevarnosti, da dobi davico.

Legar je druga bolezen, ki jo je znanost premagala. Kdor se hoče obvarovati pred nevarnostjo legarja, zlasti ako se nahaja v krajih, kjer pitna voda ni čista, je edini sigurni način cepljenje vakcinov proti legarju. Tekom svetovne vojne se je izkazalo, kako važne je to sredstvo proti legarju. Na drugi strani pa je legar tak-

rat, ko vakcinov še niso poznali, ubil v vojnah več vojakov, kot puške in topovi.

Da je cepljenje koz rešilo človeštvo od eno največjih morilnih bolezni, je vsakemu znano. Kozice ali osepnice so bile nekaj strah in trepet človeštva; danes, ko so skoraj vsi cepljeni, proti kozam, e nevarnost razmeroma prav majhna. Na enak način je mogoče omejiti ali zatreti tudi pasjo steklino in mrtvični krč.

Upajmo, da ho znanost s časom tako napredovala, da nalezljive bolezni sploh ne bodo strašne človeštva.

RAZNE VESTI

Drobne vesti. Grški vojaki so prestopili bolgarsko melo in hoteli odgnati več glav živine. Bolgarski vojaki so jih iznenadili in ubili 2 grška vojaka. — Sovjeti se hočejo pogajati z malo antanto. — 24 menjševiških vstaških voditeljev v Gruziji v Rusiji je bilo ustreljenih. — Na Formozi je divjal strašen vihar, ki je porušil okoli 3000 hiš. Mrtvih je 13 oseb, ranjenih pa 350. — Brzovlak Genova—Rim je trčil skupaj z nekim vlakom iz Rima; 16 oseb je ranjenih, nekatere težko. — V Ahmazi v Rumuniji je skladišču eksplodiralo 10 vagonov municije. — Celovska farna cerkev je dobila 6 novih zvonov.

V Angliji se ženijo petnajstletni. Statistika zakonov na Angleškem kaže nenavadne primere zgodnjih zakonov. Samo v eni angleški grofiji je stopilo v zakon 20 petnajst let starih fantov in deklet. Tri mlade ženske so bile v tej starosti že vdove, ena je bila s šestnajstimi leti ločena. V mestu Lagewood živi 12 žen, ki so vse poročile še pred 15 letom starosti. V statistiki je zabeležen tudi zakon sedemnajstletnega mladenca z njegovo prejšnjo dojljo. V Londonu so našli dvajset nedoletnih žen, čijih soprogi so stari čez 60 let.

Katastrofalne povodnji na Bolgarskem. Vsled silnih nalivov sta Beli in Črni Lom narasla pri Ruščuku za 7 metrov nad normalo, odnesla žage in mline, udarila čez bregove ter poplavlila ves nižji ležeči svet. Poškodovane so tudi nekatere železnice in je ponkod promet ukiniten. Škoda je ogromna ter jo cenijo v Ruščuku in okolici na 10.000.000 levov. Tudi na Črnem morju je divjala strašna nevihta.

Za kadilce. Sir James Cantlić je imel v Londonu v tamošnjem higijenskem institutu predavanje o učinku tobaka na človeka. Dokazal je, da je izmed alkohola, čaja, kave in tobaka primeroma še najmanj škodljivo dražilo tobak. Svoje predavanje je končal takole: „Ne bojte se, da bi vam svetoval, opusti kajenje. Tega itak nihče ne bo storil. Rajši kadite zmerno in redno naprej, samo ne čez mero, vsak dan 10, 20, največ 30 cigaret, nikakor pa ne več. V tej količini tobak ne škoduje dosti, bolj škoduje človeku kava, ki jo ima za zajutrek, kakor cigarete, če zmerno kadi.“

Davek na debelost. Neki angleški zdravnik piše v strokovnem zdravniškem glasilu, da naj bi vsi debeli ljudje plačali davek za vsak funt masti, ki je imajo odveč na svojem telesu. Današnji dan se iščejo povsodi viri za nove davke. Tu je vir zelo blizu. Po mnenju tega originalnega angleškega zdravnika bi morala vsaka oseba, ki tehtta več nego 135 funtov, plačati pri teži do 200 funtov 12 in pol šilinga na leto, do 250 funtov 25 šilingov in nad to težo za vsak funt 7 in pol šilinga. Na Švedskem v resnici pobirajo v nekem mestu od meščanov, ki tehtajo nad določeno težo, občuten davek.

3500 ljudi in 2500 psov. V kraju Middleton na Angleškem se je pri ljudskem štetju pokazalo, da šteje kraj prebivalstva 3500 in da je v občini nič več in nič manj kakor 2500 psov. V glavni ulici je 400 psov, v drugih pa 2100. Po nekaterih hišah majo kar 10 do 15 psov. Tako je le malo ljudi v Middletonu brez psa.

VABILO

Slov. kat. izobraž. društvo za Št. Janž in okolice uprizori v nedeljo, dne 28. septembra t. l. ob 3. uri popoldne pri Tišlerju v Št. Janžu igro

Miklova Zala

Vstopnice se od 15. t. m. dalje lahko kupijo na sledečih krajih pri Valentinu na Strugi, Vertiču v Borovljah, Plavcu v Bilčovsu, Prosekarju na Plešivcu, Keznerju v Svečah, Ogrisu za Slov. Plajberk, Gašperju za Podsinjo vas in Bistrico in v Svetni vasi pri Pirmanu. 117

Obilno udeležbo pričakuje odbor.